

Philippe J. Dubois, Elise Rousseau - Kuşların Felsefesi

Çevirmen: Murat Erşen, Domingo Yayınevi, s.49-53

Bahar zamanı bir telde iki kumru, birbirlerine biteviye çekidüzen veriyorlar: gözlerin etrafında, ense boyunca, kafanın tepesinde gizlenen şefkatli, şefkatli, ufak gaga darbeleri. Gösterdikleri tüm bu şefkat karşısında, hazla gözlerini kapıyorlar. Telin üstünde, birlikte güneşin altında ısınırken, sarılmış birbirlerini öpücüklere boğarken ikisinin de keyfi yerinde. Hiçbir şey onları rahatsız edebilecekmiş gibi görünmüyor. Mutlular. şıklar.

Dünyanın bütün âşıklarına benzemiyorlar mı? Brassens'nin şarkılarını söylediği, banklarda sarılmış, bakışları sevdiğinin gözbebeklerinde yüzen, kalpleri alev alev, gözleri kamaşmış, mutluluktan kendilerini kaybetmiş, her şeyin sonsuza dek süreceğine inanarak birbirlerine küçük buseler konduran âşıklara?

Aşk söz konusu oldu mu hayvanlar arasında çoğunlukla kuşlar örnek gösterilir. Doğrusu bu konuda tavşanlar ya da timsahlar o kadar romantik değildir. Zaten aşk kanatlandırır denmez mi? Düğünlerde evlilik saadetinin simgesi olarak beyaz güvercinler uçurulur. şıklara bülbül eşlik eder: Gece inerken ve yazın sıcak şafağında tutkulu şarkısını söyleyen odur. Ayrılmaz bir çift oldukları için “muhabbet kuşu” denen, öylesine birbirine bağlı, sevecen küçük papağanlara ne demeli peki? Aklımıza onlarca yılı devirdikleri halde hâlâ birbirine âşık olan ve birinin ölümü çok geçmeden diğerinin de ölümünü getiren yaşlı çiftleri getirmiyorlar mı?

Peki, aslında sevmek nedir? Kuşlar da bizim gibi yıldırım aşkına tutulur mu? Kuvvetli arkadaşlık bağları örерler mi? Montaigne'in La Boétie hakkında söylediği şu sözleri beğenirler mi: “Çünkü o oydu, ben de ben”?

Bazı kuş türleri daha ziyade herkes kendisi için anlayışına meylediyorsa da diğerlerinin çevreleriyle derin bağlar kurdukları doğrudur. Sözgelimi eşlerine çok bağlı olan, ayrıca gençlik yaşamlarının ilk yılları boyunca ailelerinden hiç

ayrılmayan gri yaban kazları (boz kazlar) bunun örneğidir: Ebeveynler büyüyen yavrularına ilk göçlerinde rehberlik eder. Tavuğun civcivleriyle ilişkisi, anne sevgisinin simgesi hâline gelmiştir. Dostluk denen sevgi biçimi kuşlar arasında da bulunuyor görünmektedir çünkü bazıları, tıpkı grup halinde yaşayan bıyıklı baştankaralar veya Asya Paradoxornisi gibi, yoldaşlarından kolay kolay vazgeçemez. Esaret altında yetiştirilen kuşlar da kendilerini büyüten insanlara hatta başka türden hayvanlara karşı kesinlikle sevgi besler. O halde dostluk bağı ve yarenlik, üreme işinin dışında da pekâlâ gelişebilmektedir. Sevmek, başlangıçta, bağ kurmak değil midir? İki ya da birçok birey arasında, yarar ve çoğu kez haz sağlayan bir ilişkinin ağlarını dokumak. Sonra şu ya da bu sebeple bu bağ kopunca mutsuz olmak. Sevgi meselesi (geniş anlamıyla) filozofları ta en başından beri düşündürmüştür ve hepimizin kafasını da hâlâ biraz meşgul eder. Zira herkesin sevgi tanımı aynı değildir. Hakiki sevgi nedir? Alın size büyük bir soru! Görüldüğü kadarıyla birçok bağlanma biçimi var. şıkların sevgisi, evlat sevgisi, kardeş sevgisi, dostluk... Çok muhtemeldir ki bazı kuşlar bu hallerin çoğunu tanımaktadır. Tutkulu ve cinsel aşka duçar oldukları gibi, birbirlerinin tüylerini temizlediklerinde ya da yavrularıyla ilgilendiklerinde görüldüğü üzere, şefkat anlarını da bilirler. Kuşkusuz kuşlar insani aşkın küçük ayrım ve inceliklerinden haberdar değildir (insanların kapıldıkları fırtınalı nefret duygusundan bihaber oldukları gibi).

Bununla birlikte, çifte kumruları gözlemlediğimizde, birbirlerine şefkat ve saygı gösterdikleri, fiziksel çekim duydukları, iyilik yapıp yardımlaşmaları aşikârdır... Bir horoz ağzına layık buğday bulduğunda, tıpkı sabahleyin sevgilisine kruvasan getiren bir âşık gibi, küçük ganimetini paylaşmak için gururlu bir havayla tavukları çağırır. Böylece bize sevginin ne olduğunu göstermiyorlar mı? Saygı ve şefkatin, çekim, iyilik ve nezaketin bir karışımı. Sevdığımız kişiye iyilik yapma, onu incitmeme, ona zarar vermeme, küçük hediyeler ya da lezzetli yiyecekler sunma. Onunla duygudaşlık kurma, mümkün olduğunda yardım etme, hayatını daha hoş kılma. İnsanlar içinse sevgi yine paylaşımdır, yumuşaklıktır, hoşgörüdür, kahkaha atmaktır. Gerçek sevgi, söylendiği gibi, ne sahipliktir ne de ihtiras. Ama âşıkların

sevgisi söz konusuysa en sinik olanlar, en kötümser bakanlar, kuşların tüm bunları üreme amacıyla yaptığını söyleyecektir. E, biz de öyle yapıyoruz. Elinde kruvasanlarla gelen âşışın aklında çoğu kez, iyi bir kahvaltının daha çok yakınlık getireceği düşüncesi vardır. Ufak bir buse gerginliği azaltmaya yardımcı olabilir; tıpkı kumruların birbirini temizlemesi gibi. Nihai üreme amacımız bilinçli veya gizli olsa bile, bir çift birlikte bir çocuktan başka bir şey yapsa bile sevgi bağının altında üreme yatar. Dolayısıyla en saf sevgi bile hayvani tarafımızdan ileri gelmektedir. Ne olmuş? Önemi var mı? Zihinlerimizde hayvanlığa aşığılayıcı bir anlam yüklüyoruz ama bir kumru çiftinin zarif dokunuşları ve boz kazların yardımlaşması da hayvansaldır. Dahası, aşkı bulmak konusunda kuşlar çoğunlukla bizden daha yeteneklidir. Baştan çıkarma, gösteriş yapma... Bu onlar için bizim için olduğundan daha kolaymış gibi görünür. Gönül ilişkisinin kurulup kurulmayacağını hızlıca anlarlar. Oysa eril ya da dişil cazibenin aşıkâr işaretlerinin şifresini çözmeyi engelleyen kıyafetlerin kalın tabakası altına bedenleri saklanmış biz insanlar “onun hoşuna gidiyor muyum?” diye anlamak için azıcık kabiliyetimizle saatler, aylar, yıllar geçiririz. İş sevilip sevilmediğimizi anlamaya geldiğindeyse... Bu kadar basit bir şey, biz insanlar için inanılmaz karmaşık, bazen kaygı verici ve neredeyse her zaman dengemizi bozan bir işe dönüşür. İçgüdülerimizi, sezgilerimizi dinlemek konusunda biraz beceriksiziz. Onlar gibi hislerimize kulak vermek yerine, karar almaya çok kafa yorarız. Ya da hantal kalır, cesaret gösteremeyiz; cesaret ettiğimizde ise yanlış zamanı seçer, yapmak istediklerimizi iş işten geçtikten sonra yaparız. Uğradığımız başarısızlıklardan egomuz yaralı çıkarız; bir aşk hüsrânından sonra artık asla kimseyi sevmeyeceğimize yeminler eder, ilk adımı kimin atacağı konusunda kendimize eziyet ederiz. Yalınlıktan ve dinginlikten yoksunuz. Karatavuk ise güzel dışisine serenat yapmaya gidip gitmemek için üç saat kafa patlatmaz, hemen gider. Hoşa gitsin gitmesin, hiçbirisi “ya işe yaramazsa” diye bunu devlet meselesi haline getiriyormuş gibi görünmez. Ne uzun vadeli stratejiler geliştirirler ne de sonu gelmez akıl yürütmeler içinde kaybolurlar. Kuşlar kuşkusuz kuşku nedir bilmez ya da bu hissi çok az tanır.

Aşk konusunda acaba kuşlardan mı ilham almalıyız?

Araştırma Sorusu: Yazar, düşüncelerini aktarırken mizah, alay ve duygusallığı nasıl harmanlar? Bu ton, metnin düşünsel etkisini nasıl dönüştürür?